

Nyheter från IFN

nr 1 • 2014 • Gott Nytt År!

"2013 var ett fantastiskt bra år för IFN"

Det gångna året har varit ett fantastiskt bra år för IFN, med många spännande forskningsresultat och publicering av resultaten i media. Drygt 35 debattartiklar författade av IFN-forskare publicerades på bland annat *Dagens Nyheter* och *Svenska Dagbladets* debattsidor. Dessutom intervjuades fler IFN-forskare än någonsin tidigare i etermedia, främst i radio. Ledarskribenter runt om i landet använde IFN:s forskningsresultat i sitt arbete och flera av forskarnas inlägg var inkörsporten till viktiga debatter som alltså fortgår. Detta gäller bland annat Magnus Henreksons och Tino Sanandajis inlägg på *DN Debatt* med titeln "Bristande social kompetens skäl till ungas arbetslöshet". Det gäller även Martin Ljunges artikel på *SvD Brännpunkt*, "Yngre generationers högre sjukskrivningsgrad – ett mått på hur snabbt välfärdsstaten förändrar normer".

Mångfalden på IFN är en central faktor i det arbete som utförs på institutet. Liksom toleransen. Här samlas forskare med olika bakgrund från olika länder, i varierande ålder och med olika ståndpunkter. Den äldste disputerade forskaren är 83 år och den yngste är 32. När deras verkligheter och infallsvinklar möts uppstår nya uppslag och visioner.

Under lång tid var det tabu att ens tänka tanken om företagande inom välfärdssektorn. I dag ser det annorlunda ut. Studier av sambanden mellan å ena sidan konkurrens och privatiseringar och å andra sidan tjänsternas kvalitet och kostnader är en central del av IFN:s forskningsprogram. Denna forskning är i högsta grad framtidsinriktad och ett väsentligt bidrag till samhällsdebatten. Under hösten presenterades antologin *Välfärdstjänster i privat regi – framväxt och drivkrafter* som är ett bra exempel på hur forskningen kan bidra med fakta som grund för en ansad debatt. Här finns bakgrunden till varför det ser ut som det gör. Forskarna visar bland annat att lokala initiativ varit en

Michael Treschow på IFN-seminarium november 2013. Foto: Karl Gabor.

viktig drivkraft till privatiseringar i Sverige. Att det ofta är på lokalplanet som privatiseringarnas ursprung står att finna.

Under slutet av året lanserade IFN ett helt nytt forskningsprogram: Institutionernas ekonomi. Forskarna studerar hur moral, normer och sociala attityder påverkar människors beteenden och därmed ekonomins sätt att fungera. Det är inte förvånande att just IFN är först i Sverige med att starta ett forskningsprogram av detta slag. IFN ligger i framkanten inom nationalekonomisk forskning, något som också märkt i den internationella rankningen av institutet.

Michael Treschow, styrelseordförande IFN

Affilierad till IFN:

Alexander Ljungqvist om forskning och kanelbullar

Alexander Ljungqvist är en internationellt välrenommerad forskare, utbildad i Sverige och England och sedan ett år tillbaka affilierad till IFN. Han innehar en professur med inriktning på entreprenörskap och finansiell ekonomi vid Stern School of Business, New York University.

Alexander Ljungqvists forskning sträcker sig från empirisk företagsfinansiering och finansiering av entreprenörer till prissättning på finansiella tillgångar och industriell ekonomi. Hösten 2013 talade han om börsens nedgång och fall på ett seminarium arrangerat av IFN. Under de kommande åren studerar han, tillsammans med forskare på IFN, hur börsens omfattning påverkar småsparare och effektiviteten i näringslivspolitik.

Alexander Ljungqvist talar svenska men när det gäller forskning så övergår han gärna till engelska.

– Jag är född i Hamburg. Min pappa är tysk och min mamma svenska. Vi hade sommarställe i Sverige och jag gick i skolan här ett år som barn, förklarar han.

När det blev dags för universitetsstudier valde Alexander Ljungqvist att återvända till Sverige för att läsa på den internationella ekonomlinjen i Lund. Under studietiden fick han ett Wallenbergstipendium för att studera i Oxford, dit han sedan återvände för doktorandstudier och senare anställning som lektor. År 2000 packade han sina väskor för att flytta till New York. Vad var det som lockade på andra sidan Atlanten?

Alexander Ljungqvist, som är affilierad till IFN, talade på ett seminarium om börsens nedgång och fall. Tillsammans med forskare på IFN studerar han hur börsens omfattning påverkar småsparare och effektiviteten i näringslivspolitik. Foto: Karl Gabor.

– Forskningsmedlen är mer generösa, säger han och förklarar att det handlar både om kvantitet och kvalitet. Det senare, säger han, är främst frågan om en mer decentraliserad beslutsprocess.

– Min undervisningsplikt är bara en tredjedel så omfattande som den var i Oxford. Dessutom är lönen betydligt bättre, konstaterar han och tillägger att om han blivit kvar i Oxford så hade få av de studier han arbetat med sedan millennieskiftet blivit av.

– För det första var jag ensam forskare inom finansiell ekonomi, säger han. Han berättar att för många akademiker i England krymper dessutom tiden som kan avsättas för forskning eftersom lönen på universiteten är relativt låg och många tar konsultuppdrag för att klara sig.

Men mycket har förändrats på ett par decennier. I dag, anser Ljungqvist, finns det många framträdande forskare inom finansiell ekonomi även i Europa. Han nämner London och Oxford i England, och så Schweiz. Även Stockholm och då främst att "Swedish House of Finance, på Handelshögskolan, finns på kartan". Det schweiziska Swiss Finance Institute är intressant, tycker Alexander Ljungqvist. Han är själv rådgivare där. Det handlar bland annat om ett virtuellt nätverk av schweiziska universitet (swissuniversity.ch).

– Man har satsat hårt på doktorandutbildning och verkligen lyckats bra.

Vilka forskningsfrågor är det då som ligger i tiden?

– Börsens betydelse är central och andra frågor förknippade med börsen. Ta exempelvis handeln som sker via datorer i en allt snabbare takt. Ett stabilitetsproblem har uppstått och vi måste fråga oss vad vi gör och om det är värt kostnaderna.

Alexander Ljungqvist säger att han inte tror det. Han menar att det knappast finns någon företagsledare som vill ha denna enormt snabba omsättning på börsen. Det är inte något som företagen tjänar på. Och kostnaderna är allt för stora att bygga datorer och system som klarar denna höghastighetshandel.

Hur kommer det sig att han blivit affilierad till IFN?

– Jag vill försöka få mer anknytning till Sverige, förklarar Alexander Ljungqvist och tillägger att han "är imponerad av folket på IFN".

Han menar att hans svenskhet mest sitter i inställningen till en rad samhällsfenomen, som offentlighetsprincipen och rättvisa (*fair play*). Han säger att mycket är annorlunda i USA, exempelvis förhållandet mellan stat och medborgare.

– I Sverige är jämställdhet en självklarhet och det är viktigt för mig. I USA ser man helt annorlunda på det.

På frågan om det finns något han saknar när han inte är i Sverige så svarar han först nej, men när intervjun är slut så kryper det fram: kanelbullar. Alexander Ljungqvist älskar svenska kanelbullar!

Unik undersökning

– om styrning och ledning inom äldreomsorgen, skola och sjukvård

Det här är inte enkelt och har aldrig tidigare gjorts inom svensk nationalekonomisk forskning, förklarar Henrik Jordahl om den ambitiösa intervjuundersökning som IFN genomfört under 2013 – inom ramen för forskningsprogrammet Tjänstesektorns ekonomi. Det handlar om intervjuer med verksamhetsansvariga på äldreboenden, både kommunala och privata. ”Vi får unik kunskap om hur styrning och ledning bedrivs” förklarar han. Kunskaperna kan sedan användas för att förbättra verksamheterna. Med start 2014 kommer även skolan och sjukvården att undersökas.

– Tidigare studier av andra branscher visar att företag med god styrning och ledning (enligt det mått som undersökningen bygger på) har högre lönsamhet och produktivitet samt växer snabbare än mindre välskötta företag, menar Henrik Jordahl.

Det finns cirka 2 300 äldreboenden i Sverige. Av dessa drivs drygt 300 i privat regi, övriga är kommunala. Samtliga dessa har tillfrågats om att delta i undersökningen och närmare 300 har intervjuats per telefon under cirka en timmes tid. I dessa telefonsamtal med verksamhetschefer har frågor ställts om bland annat målformulering och kommunikation, personaladministration och beföringsförfarandena.

– Vi letar efter verktyg som kan ge bra drift inom äldreboenden, förklarar forskaren Jannis Angelis som koordinerar intervjuundersökningarna.

Han säger att det forskarna kommer fram till kan hjälpa cheferna inom äldreomsorgen att göra rätt saker bättre, att bli mer effektiva och produktiva. Något som kan komma de boende till del i form av omprioriteringar och besparingar som möjliggör exempelvis satsningar på eftersatta områden.

Än så länge har data samlats in och forskarna har bara börjat att bearbeta dessa. En första rapport kommer under våren 2014. Finns det redan i dag någon slutsats att redovisa?

– Vi kan se att äldreboenden inom både privat och kommunal regi uppvisar fullt spektrum inom alla måtenheter. Det vill säga att det finns bättre och sämre boenden inom både privat och kommunal regi. Avgörande blir därför att

förstå exakta förhållanden och underliggande faktorer i det enskilda fallet för att dra korrekta slutsatser, säger Jannis Angelis.

Mikael Johansson är en av de sju personer som per telefon har intervjuat verksamhetschefer på äldreboenden. Han säger att samtalen varit spännande och att han lärt sig en hel del. Själv har han sedan sommaren 2013 en masterexamen i Industrial Management från KTH.

– Det är mest kommunala verksamhetschefer som jag har talat med. De flesta är kvinnor som avancerat från annan offentlig tjänst till att bli chefer för ett äldreboende.

– Något som förvånat mig är den stora spridningen av kunskap om verksamhetsstyrning. Allt från mycket bra till mycket dålig. Och spridningen finns både inom privat och kommunal verksamhet.

Han säger att de äldreboenden där styrning och ledning fungerar bra drivs mer som företag – oberoende av om de är privata eller kommunala. Det märks snabbt att där har cheferna kontroll över utgifter och inkomster och vad som påverkar budgeten.

I ett andra steg planerar forskarna att koppla skillnader i lednings- och styrningskvalitet till äldreomsorgens kostnader och kvalitet. Både objektiva mått som personaltätthet eller resultatmått och subjektiva kvalitetsmått från brukarundersökningar kommer att användas.

– I förlängningen kan denna forskning bidra till att formerna för konkurrensutsättning, upphandling och valfrihet utformas för att stimulera hög lednings- och styrningskvalitet, säger Henrik Jordahl.

Gabriel H. Sahlgren var en av två forskare som talade om det fria skolvalet: Vad ser vi för effekter av möjligheten att välja skola? på en konferens i Stockholm den 18 november. Sahlgren är forskare vid Institute of Economic Affairs i London samt affilierad till IFN. Konferensen med titeln 20 år med fritt skolval – Succé eller flopp? arrangerades av Friskolornas Riksförbund.

I 2013 års Swedish Economic Forum Report, som bygger på ett samarbetsprojekt mellan IFN och Entreprenörskapsforum, är utgångspunkten innovativa entreprenörer som har ambition att växa och skapa nya jobb. Tre IFN-forskare har bidragit med kapitel i rapporten: Magnus Henrekson, Joacim Tåg och Tino Sanandaji. Rapporten presenterades på ett seminarium i slutet av november.

I slutet av november inledde Alexander Ljungqvist, professor i finansiell ekonomi och entreprenörskap vid New York University och affilierad till IFN, ett seminarium med titeln The Decline and Fall of the Stock Market. Han menade bland annat att antalet börsnoteringar har blivit färre men samtidigt större. Inledningen följdes av kommentarer av Börje Ekholm (höger i bilden), vd Investor och ordförande i NASDAQ OMX, samt Magnus Billing (vänster i bilden), vd NASDAQ OMX i Stockholm. (se intervju med Alexander Ljungqvist i detta nyhetsbrev). Foto: Karl Gabor.

Den 17 december lanserade Timbro antologin Konstitutioner, politik och frihet – James Buchanan lanserades. Niclas Berggren, IFN, har valt ut ett antal av James Buchanans viktigaste texter. Nationalekonomen Birgitta Swedenborg kommenterade boken och Buchanans inflytande på reformer i Sverige. Hanna Wagenius, ordförande för Centerpartiets ungdomsförbund, gav också sina synpunkter på antologin. Moderator var Patrick Krassén, Timbro. I bilden ses från vänster: Krassen, Berggren och Swedenborg.

Nyhetsbrev:

"Nyheter från IFN" utkommer åtta gånger per år. Dessutom publiceras "Ny ekonomisk forskning" ett par gånger årligen.

Nyhetsbrev